

Gudum Kirke og Menighedsråd i nyere tid, fortalt af Christian Futtrup der i otte år fra og med 2009 til og med år 2016 var formand for Gudum menighedsråd.

Nationalmuseets udgav i år 2010 en bog om bl.a. Gudum

kirke.

Bogens forfattere er Bøggild Johansen og Hugo Johansen.

De kaldte, ved møde i Gudum kirke om denne bog.

Gudum kirke - en gådefuld kirke i Nordvestjylland.

Hensigten med denne artikel er at beskrive hvad der er hændt Gudum kirke i årene efter bogudgivelsen i 2010. Det gælder både hvad angår vedligeholdelsesarbejde der er udført, ændringer der er foretaget, registrering af yderligere historiske spor samt bemærkninger til forholdene i Menighedsrådet.

Kirken som i århundreder har været den ydre ramme om Gudumboeres gudstjeneste og familie begivenheder i både glæde og sorg.

Maskinhuset år 2009 i den vestlige del af parkeringspladsen var næsten færdigt da jeg blev formand, så jeg kender ikke forhistorien særligt godt, men der var noget med et påbud om bedre personaleforhold der skulle opfyldes. Det var arkitekt Ågård der havde tegnet huset og var projektansvarlig. Jeg var med ved afleveringsforretning og vist også indvielsen. Før havde kirkegårdens maskinerne og redskaber haft til huse i den østre endes af kapel og graverbygning hvor der også var toilet.

Projekt kirketag.

Forud var gået nogle år med stadig flere storm skader så der var bevilget ekstra kr. 100.000 til tag reparation i budget 2009. Men ved nærmere eftersyn viste det sig at næsten alle tagstens bindere var rustet væk. Arkitekt Knud Fuusgaard blev inddraget og det viste sig at taget trængte til gennemgribende reovering. og budgettet blev forhøjet til 745.000. Alle tagsten blev "bundet" med bindere af rustfri stål og der blev afsluttet med en gang understrygning. Murkronerne blev rengjorte. Der lå mange trillebør fulde affald og murkronerne blev støvsuget. Et svagt sted øverst på sydmurens vestre ende

blev forstærket med jern stænger igennem muren for at stoppe en begyndende udskridning af muren. Hulmuren var helt fyldt op af med murstensstumper og andet affald.

Foto af kirkeloftet hhv før og efter reoveringen.

Lysskjolde

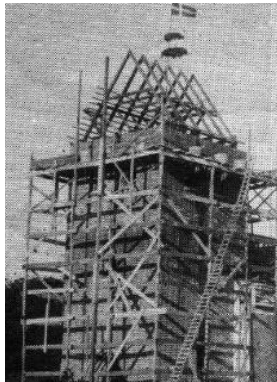
Under loftsisoleringen blev fundet 20-25 metalplader med påmalede personnavne. Det viste sig at være lysskjolde som sikkert har været i brug ved begravelser her i Gudum. Ved Astrup kirke skriver præsten i Kaldsbogen om begravelsesskikken med disse lystavler "citat: Det forekommer af og til ved store begravelser, at lys er skænket til kirken.

Disse er forsynet med et lakeret blikskjold hvorpå står navn og data på den afdøde. Skjoldene blev siddende indtil lyset var brændt ned, så blev de ophængt på korvæggen, så længe pladsen tillod det, citat slut.

Foto af skjolde: Iver Olesen på Gudumkloster og Petronelle fra Vester Trabjerggård. Denne gamle skik med lysskjolde ved begravelser gik ud af brug for mere end 100 år siden.

Kirketårnet

har gennem årene siden tårnet blev bygget i 1929, været plaget af indtrængende regnvand på tårnets syd og vestside. Mange forsøg er gjort for at løse problemet der grundlæggende nok hænger sammen med at tårnet er bygget med murede murbindere mellem yder og inder mur hvor regnvand kan sive ind i inder muren så kalken i våbenhuset skaller af.

Gulvet i tårnets klokkerum blev i år 2017 tætnet med påsmøring af Vesla, en special middel så vand ikke længere trænger ned og forstærker et begyndende rustangreb i armeringsjernet i det dæk hvorpå klokken står. I forbindelse med at rustangrebet blev stoppet blev der lagt et nyt dæk over kuplen i tårnets våbenhus for at arbejdet med at stoppe rustangrebet kunne udføres.

Højtaler anlæg.

En arv på 30.000 kr. som Ingeborg Hedegaard fra Remmer strand, der døde i 2009, havde testamenteret kirken blev brugt på et lydanlæg (højtaleranlæg) i kirken.

Kirkens skorsten

Ved kirkesynet i 2010 blev der konstateret at øverste halvdel af kirkens indvendige murede skorsten var i en yderst elendig forfatning, så ringe at den var ved at kollapse, så den del af skorstenen blev hurtig fornyet. Kun den udvendige og synlige del er af metal.

Fra Kirkeblad til Sogneblad.

I år 2010 blev Gudum Fabjerg kirkeblad, der startede i 1946, ændret til "Sognebladet, foreninger og kirker i Gudum og Fabjerg" og er efterfølgende blevet det mest benyttet fælles blad til formidling af kommende arrangementer og begivenheder i sognet.

Kirkecafé.

På et tidspunkt opstod et ønske om at udnytte kirkens sideskib til mere en bænke der sjældnest var i brug, næsten kun juleaften og ved de helt store begravelser.

En henvendelse fra Viborg Stift om, at hvis et menighedsråd ønskede at forelægge noget for stiftsøvrigheden så kunne vi lægge billet ind på at få besøg når stiftet kom på rundtur.

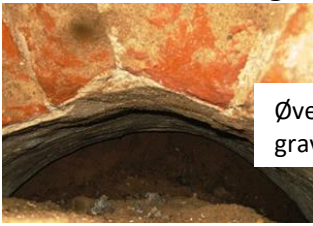
Det gjorde vi og en dato blev aftalt. Vi forventede besøg af en repræsentant eller måske to fra stiftet, så vi blev nærmest blæst bagover da hele stiftsøvrigheden med biskop Karsten Nissen i spidsen dukkede op i Gudum kirke. Foruden biskop, kom stiftamtmand, stifts kontorchef, Nationalmuseet, stiftsjurist, kongelig bygningsinspektør, kirke konsulent, kirkegårds konsulent og vores egen provst.

Vi forelagde vores ønsker og begrundelse. Den første der derefter tog ordet, var biskop Karsten Nissen, der syntes godt om ideen og tilkendegav at det måtte kunne lade sig gøre. Så var retningen udstukket for de øvrige embedspersoner der fulgte op, ganske vist med forbehold for både det ene og det andet.

Senere kom provstiudvalget på tilsvarende besøg og besigtigelse med henblik på den nødvendige bevilling, der i første omgang blev udskudt til næste budget år.

Arkitekt Knud Fuusgaard fik opgaven i samarbejde med Menighedsrådet at planlægge, søge de tilladelser der var nødvendige for at få lov at røre ved noget i en så gammel og fredet kirkebygning. Det lykkedes ligesom det lykkedes at få de nødvendige bevillinger på plads. Vore argumenter for at få lov til at røre ved en så gammel fredet bygning var, at vi jo ikke rørte ved selve bygningen, men kun ændrede indretningen og brugen.

En gammel ligsten der lå i gulvet i sideskibets midtergang blev det nødvendig at flytte da den begyndte at synke da gulvbrædderne under bænken blev

Øverste del af en af gravkammerne.

taget op og det tørre sand løb ned i det der viste sig at være murede gravkammer under gulvet. Det blev så besluttet at

flytte stenen, der var knækket på midten, op på sideskibets øst væg, hvor den tidligere, fra år 1767 til år 1863, har haft sin plads

NM side 1077.

Det er Væbner (militær titel) og herremand på Gudumkloster Palle Juel, Død før år 1516, og hustru Ellen, der er ligger begravet under sideskibet, År 1863 anbefales det begravelsen opfyldt. Det er så sket med sand, eller næsten fyldt op, derfor stadig luft øverst i gravkammerne.

Det tørre sand i side skibet nødvendiggjorde at der blev støbt et bærende armeret cementgulv i hele sideskibet før nyt gulv af gulvtegl kunne etableres.

Kirkecafeen med lig stenen på øst væggen.

Da ideen om café kom frem syntes mange i sognet at det var en god idé, senere vendte stemningen: hvad vil I med den, lød det med foragt i stemmen hos nogen, tror i der kommer flere til gudstjenester. Efterfølgende vendte stemningen igen og man tog godt imod fornyelsen og mange gæster kom til kirken for at se og høre om nyskabelsen.

Mini køkken

Et ønske om at kunne tappe vand til rengøring og til dåbsvand i kirken med tilhørende afløb for vand gjorde at cafe projektet blev udvidet med det lille minikøkken bagerst i sydsiden af kirken. Så slap kirketjeneren for skulle helt ned til kapel og graverbygning for at hente eller bortskaffe nødvendigt brugsvand.

Boremaskinen der er ved at bore sig ind under graverbygning og kapel.

Da minikøkken skulle etableres, var jeg på rådhuset i Lemvig for at få tegninger over hvor afløb kunne kobles på bestående kloak. Her fik jeg den yderst pinlige besked at der slet ikke var registreret noget afløb fra kirken, i al fald ikke officielt!

Det vil sige at afløbet fra tårnets kælder, hvor der var både håndvask og en vaskemaskine der var i brug, formentlig løb direkte ud i vandmiljøet.

For kommunen var det også lidt pinligt da alle bygninger i kommunen var kontrolleret og flere havde fået påbud om forbedring af afløbsforholdene der hvor det var nødvendigt, men kirken havde man ikke kontrolleret! Så vi blev hurtig enige om at det snarest skulle lovliggøres.

Flere muligheder blev undersøgt. At grave nyt afløb ned på en kirkegård er ikke uden problemer så det endte med at der blev lavet en styret underboring

fra parkeringspladsen nord for graverhuset, under kapel og graverhus, under eksisterende begravelserne og nedfra op i tårnets kælder - og det lykkedes selv om boret få meter nord for tårnet måtte bore sig igennem hvad der formentlig er en gammel solid sokkel fra nonneklostret.

Hækudskiftning

Gamle forvoksede og delvis udgåede hække er erstattet med nye hække mellem gravene og ud mod gangen med granits sten. Langt de fleste brugere af kirkegården har hilst ændringen velkommen.

Den manglende apostel

i kirkens altertavle. Vi spurgte Nationalmuseet der skriver i et meget forkortet svar.

Der ses både i middelalderen og i nyere tid eksempler, hvor man afviger fra de gængse 12-tal i apostelrækken, men det er langt fra altid klart, hvilket princip, der ligger bag.

Minialter

Et ønske om et minialter i kirkens midtergang, vist for at mindske afstand mellem præst og menighed, da sidstnævnte for det meste satte sig på de nederste bænke i kirken - endte med en form for en skrive-læsepult der næsten aldrig kom i brug og nu står i kirkens nord østligste hjørne.

Kirkegårdens syd dige

hvor der tidligere har stået store gamle træer på indersiden. Det er et langt stendige der på store dele er dækket af muld og er meget uens i højden. Det blev drøftet at renovere diget, som der var lagt op til, hvilket ville blive en meget dyr løsning.

Vi besluttede at beplante diget og fik et tilbud fra Hede Danmark der var betydelig under det en traditionel stendigerenovering ville koste.

Det blev en god løsning så der nu er en flot afslutning af kirkegården mod syd. Og så er det indvendige stendige fortsat eksisterende hvis man engang får råd til en renovering af det gamle dige.

Det gamle missionshus.

På et tidspunkt blev Menigheden tilbudt at overtage missionshuset. Selv om der uden missionshuset ville komme til at mangle lokaler til kirkekaffe, mindesammenkomster og andet blev det efter en grundig overvejelse til et afslag, men med forslag om, og henstilling til, om at man tog en offentlig drøftelse i sognet, om fremtiden om disse forhold.

På samme tid havde også forsamlingshuset drøftelser om fremtiden. Både forsamlingshus og missionshus var nedslidte.

Det endte så - heldigvis - med at begge huse blev væltet og man gik sammen om at fremtiden var under samme tag i Gudum Sognehus.

Voldsom overforbrug af lønkroner på kirkegården.

Der har i rigtig mange år i menighedsrådet, og længe før min tid i rådet, været drøftet et voldsomt stort overforbrug af arbejdstimer til pasningen af kirkegården. Af gamle referater fra åbne møder, i dagspressen og andre offentlige dokumenter helt tilbage fra omkring år 2004 fremgår det, at problemet startede for mange år siden.

Havde jeg forudset hvad det menneskeligt kom til at koste at få dette rettet op havde jeg næppe sagt ja til at lade mig vælge til Menighedsrådet.

Konsekvensen af overforbruget på kirkegården var, at midler der i budgettet var afsat til kirkens, menighedens og menighedsrådets daglige funktioner blev igennem adskillige år brugt til at finansiere overforbruget af arbejdstimerne på kirkegården.

I de otte år jeg var formand for Lemvig byråds udvalg for teknik og miljø har jeg ikke oplevet en sådan grad af fuldstændig ligegyldighed overfor de bevillinger der var fastlagt i et budget.

Gamle gravsten, sm f.eks. her fint er samlet i små grupper.

En sammenligning af tilsvarende kirkegårde viste, at andre steder havde man ikke et overforbrug i forhold budgettet der var lagt efter opmålinger og beregning af arbejdsbehovet.

I det endelig opgør om overforbruget har sagen været behandlet i både fagforening, arbejdstilsyn, beskyldning om overenskomstbrud, Viborg stift, Ombudsmanden, Personalestyrelsen, Kirkeministeriet og til sidst i Arbejdsrettet, uden at der kom andet ud af det for de ansatte på kirkegården end nogle ekstra kroner ved fratrædelse i beregningen som der gør som ved enhver normal stillings fratrædelse.

Bemærk øverst - den nyeste af kirkegården, - nu er vokset så godt til at det nu har præg af en skov kirkegård.

Men vores mål i Menighedsrådet om en normalisering af arbejdsforbruget på kirkegården blev nået, så der efterfølgende ikke mere

skal flyttes midler fra kerneydelsen i et menighedsråd til arbejdsløn på kirkegården.

Kirkegården er forsat lige så flot og velholdt som tidligere.

Hertil kommer at Menighedsråd og især kontaktpersonen gang på gang verbalt og nedladende er blevet overfuset af ansatte på kirkegården. Tydeligst kom det til udtryk ved det årlige offentlige menighedsmøde den 20. juni 2010 i missionshuset. En hel times nedrakning af menighedsrådet var så groft at flere i sognet, der overværet mødet, efterfølgende ændrede deres opfattelse af virkeligheden i Gudum.

Forpagter gården solgt.

I det tidligere Menighedsråd var det besluttet at sælge forpagtergården, Præstegårdsvej 10.

En af de første dage i 2009 det nye Menighedsråd var der møde i

Præstegårdsudvalget med det formål at åbne op for indkomne tilbud på forpagter gården. Men der var ingen tilbud at åbne. Det lykkedes så i en senere omgang at få den afhændet.

2012 byggeprojekt

Ved det forrige præsteskitte var der blevet stillet i udsigt, at der skulle bygges en ny dobbeltgarage. Det blev så udvidet til at der også skulle bygges handicaptolet, et lille køkken og ny indgang med vindfang til konfirmandstuen. I samme ombæring blev det nødvendig at lave et nyt kloakafløb med bundfældningstank og nedsivningsanlæg der blev anlagt nordøst for præsteboligen hen mod Krøjkærvej.

2012 byggeret blev noget af et forhindringsløb, så meget at jeg undervejs kom til tænke på ordsproget om "at mange kokke fordærver maden" Det førte på et tidspunkt til at arkitekten ringede til mig og spurgte om han skulle rette sig efter det der blev aftalt på møderne mellem menighedsrådene og arkitekten eller ønsker der selvbestaltet kom fra anden side om uendelig lang række ændringer til det aftalte, nogle gange med så små petitesser som placering af en stikkontakt.

Så vi måtte vi sætte på skrift en vejledning hvordan sagsgangen nu engang foregik i et offentligt byggeprojekt.

Altså besked om at arkitekten skulle

rette sig efter hvad der detaljeret var aftalt i mødereferater med

Menighedsrådene samt at han skulle afvise selvbestaltet forsøg på ændringer.

Byggeriet endte med en stor overskridelse af budgettet på grund af en regnefejl hos arkitektfirmaet. Med hjælp fra stiftets jurist gik overskridelsen ikke ud over kirkekassen.

Flere placeringsmuligheder

Flere placeringsmuligheder blev undersøgt I forløbet op til vedtagelsen af 2012 projektet blev der også drøftet andre muligheder for placering af et menighedshus. Var det mere hensigtsmæssigt at bygge menighedslokaler i nærheden af Gudum kirke til bl.a. et menighedshus som afløsning af missionshuset. Der blev faktisk udarbejdet to sæt alternative arkitekt projekter med placerings muligheder, både der hvor missionshuset havde været og på den østre ende af parkeringspladsen med en bygning der skulle gå ind på grunden der tilhører Gudumkloster. Efter lange drøftelser mellem de to Menighedsråd endte det med den placering der er blev realiseret.

Afløb fra dræn og kloakering.

Tilbygningen med dobbelt garager, køkken, handicaptolet og ny indgang til konfirmandstue gav i sagens natur mere tagvand der skulle bortledes og der blev derfor lavet et fælles afløb fra både forpagtergård og præstegård til et sandfang og afløb ca. 100 meter syd for forpagtergården. Der blev næsten i samme ombæring renoveret et afløb fra markdræn langs Krøjkærvej.

Samle brønd med mange tilløb før sandfanget.

Arbejdet i Menighedsrådet

Efter tyve år i byrådet, herunder otte år som formand for teknik og miljøudvalget er jeg godt bekendt med og jeg har mere end én gang prøvet at komme i mindretal og så er det ellers bare at komme videre derfra. Det er nu engang demokratiets spilleregler.

Så var det noget af en omvæltning for mig at opleve i Menighedsrådet at rådsmedlemmer hvis de ikke fik deres vilje, smækkede med døren og trak sig ud af rådet, - løb af pladsen.

Hvad er det dog for en demokratiforståelse eller mangel på samme, eller når en kollega i rådet troppede op i min private bolig og gav mig lodret ordre om at jeg skulle trække mig ud af rådet. Og det lige med det samme!

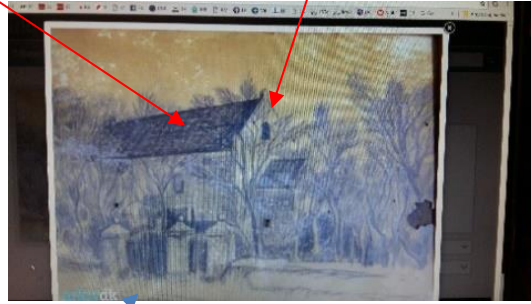
Jeg har det nu sådan, at jeg ikke går på akkord med det jeg finder rigtig, selv om det kan være både ubehagelig og besværlig og kan ende med at man kommer i mindretal eller at blive hængt ud. Men det er nu engang vilkårene.

Nu bagefter og lidt på afstand har jeg det rigtig godt med at jeg har været med til i de otte år at sætte mit præg på Gudum kirke og kirkelivet i Gudum uden at gå på akkord med det jeg finder, er rigtig og i overensstemmelse med min egen samvittighed og holdning.

Christian Futtrup
November 2022

Kirken før 1928

Her hængte klokken før tårnet blev bygget

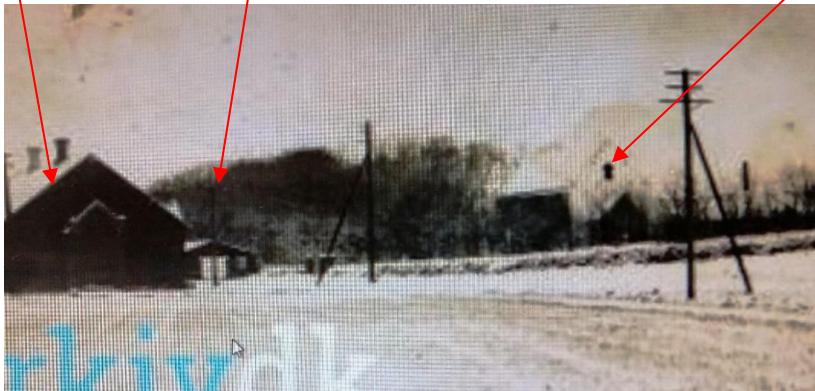

Indgang til kirkegården, nok før kirkegården blev udvidet mod nord

Missionshuset

Hestestald hvor herskabets heste stod opstaldet under gudstjenesten

kirken

Gudum Kirke før 1928

Fig. 26: Ydre set fra sydvest. Foto: Chr. Axel Jensen 1910 - Kirke og landskab i Sønderjylland

Kirkeudsmykning

2211081300